

IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO REGIONALNEGA PROSTORSKEGA PLANA ZA KOROŠKO RAZVOJNO REGIJO

Marec, 2025



1 Uvod

Regionalni prostorski plan (RPP) je prostorski strateški akt, ki bo poskušal povezati državni in občinski nivo pri prostorskem umeščanju vsebin na regionalni ravni. Ambicija RPP je uskladitev prostorskih ciljev, teženj in potreb s prostorskimi zmožnostmi v regiji, vključevanjem lokalnih potreb in karakteristik regije. Smotrno načrtovanje s prostorom je osnova za dolgoročni razvoj regije, zato bo RPP tudi podlaga za sprejem regionalnega razvojnega programa.

1.1 Razlogi za pripravo

Državni zbor Republike Slovenije je 9. decembra 2021 sprejel Zakon o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP in 23/24, ZUreP-3), ki določa cilje, načela in pravila urejanja prostora. Zakon opredeljuje regionalni prostorski plan kot prostorski strateški akt, s katerim se država in občine na podlagi strategije prostorskega razvoja Slovenije, njenega akcijskega programa, drugih državnih razvojnih dokumentov in razvojnih ciljev EU in družbeno-gospodarskih razvojnih potreb lokalnih skupnosti dogovorijo in uskladijo o prostorskem razvoju posamezne razvojne regije ter določijo njene bistvene razvojne priložnosti.

2 Elementi priprave

2.1 Območje priprave

Regionalni prostorski plan se pripravi za območje Koroške razvojne regije, katere obseg določa Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 20/11, 57/12, 46/16 in 18/23 – ZDU-10, ZSRR-2) in obsega 12 občin:

- Črna na Koroškem,
- Dravograd,
- Mežica,
- Mislinja,
- Muta,
- Podvelka,
- Prevalje,
- Radlje ob Dravi,
- Ravne na Koroškem,
- Ribnica na Pohorju ,
- Slovenj Gradec,
- Vuzenica.

2.2 Cilji priprave

Cilj izdelave RPP je povezanost prostorskega planiranja med lokalno in državno ravno z namenom izboljšanja načrtovanja in upravljanja s prostorom na regionalni ravni.

Vizija RPP je, da s prostorskega vidika ovrednoti in zagotovi usmeritve za trajnostni razvoj dejavnosti, ki so v regiji prisotne, ali imajo potencial za razvoj. Regija bo v rabi prostora ustvarjala sinergijske učinke ter se izogibala večjim konfliktom, ki bi lahko ogrozili kakovosten bivalni prostor za vse prebivalce regije in življenjska okolja drugih vrst ter ob tem v čim večji možni meri sledila konceptu trajnostnega razvoja in varovanju okolja, narave ter kulturne dediščine.

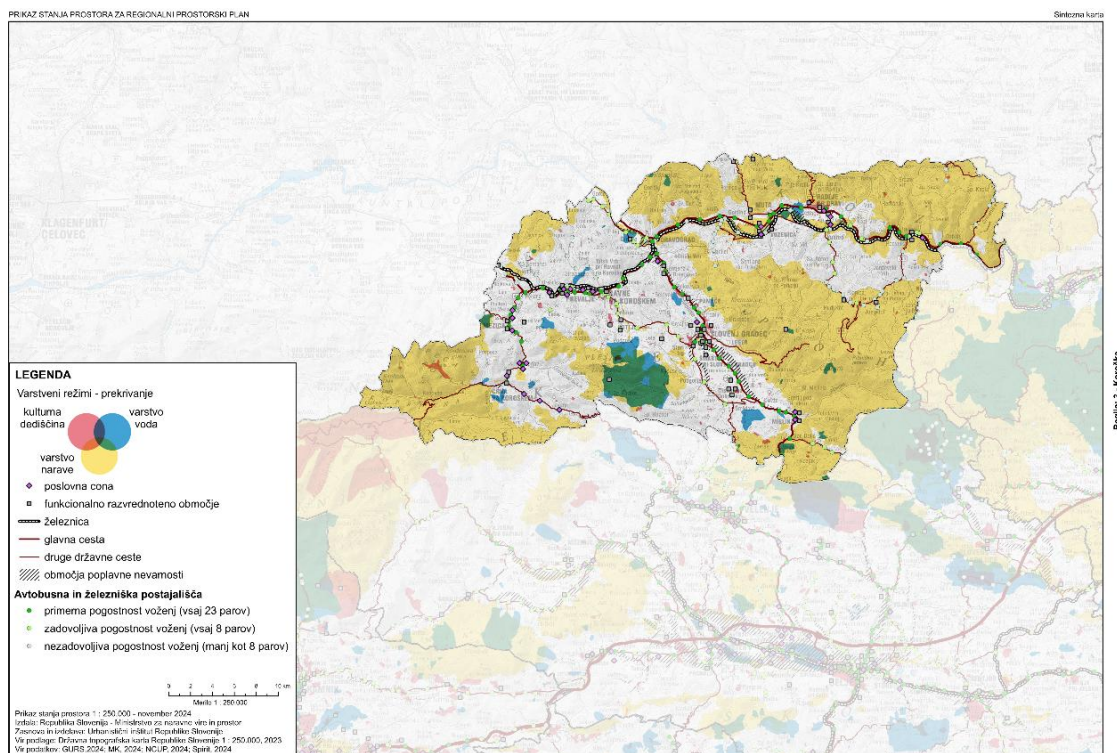
2.3 Zakonodajni okvir

Vsebina in postopek priprave RPP sta definirana v ZUrep-3. RPP bo sledil usmeritvam Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (Uradni list RS, št. 72/23, SPRS 2050). Pri procesu priprave RPP je smiselno upoštevati tudi Pilotni projekt za implementacijo prostorske in gradbene zakonodaje (Pilot MOP), predvsem ugotovitve in gradiva področja 1: zagotovitev podatkov za vzpostavitev prostorskega planiranja na regionalni ravni, ter Navodila za vsebino, obliko in način priprave regionalnega prostorskega plana (Urbanistični inštitut, 2023).

78. člen ZUrep-3 določa, da RPP sprejme razvojni svet regije po predhodni potrditvi vlade in sveta regije.

3 OPIS OBSTOJEČEGA STANJA

Koroška regija je razdeljena na 12 občin, v katerih je v drugi polovici 2023 živel 3,3 % prebivalstva oz. 70.641 ljudi na 5,1 % površine države oz. 1.041 km². Regija zaradi reliefne razgibanosti sodi med najmanj gosto poseljene regije. Koroška obsega območje treh dolin – Mežiške, Dravske in Mislinjske doline ter treh pogorij – Karavank, Kamniško-Savinjskih Alp in Pohorja s Kozjakom. S sosednjo državo Republiko Avstrijo si deli 100 km državne meje na severu. Na zahodu jo obdaja Podravska regija, na jugozahodu pa Savinjska regija.



Slika 1: Kartografski izris Prikaza stanja prostora za regionalne prostorske plane, Urbanistični inštitut, 2024

4 IZHODIŠČA RAZVOJNIH IN VARSTVENIH POTREB V REGIJI, IZZIVI TER POTREBNE STROKOVNE PODLAGE

4.1 MESTA, DRUGA URBANA NASELJA IN MOREBITNA DRUGA NASELJA, KI SO POMEMBNA ZA RAZVOJ REGIJE

V Koroški regiji je 12 središč, ki delujejo kot sedeži občin in centri lokalne družbene infrastrukture. V skladu s 15. členom Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 11/14 – popr., 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDSLS-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A, 80/20 – ZIUOOPE in 62/24 – odl. US, ZLS) so mesta Slovenj Gradec, Ravne na Koroškem, Prevalje, Dravograd in Mežica.

Kot določa SPRS2050 so ogrodje policentričnega urbanega sistema središča različnih ravni. Središča so v omrežje policentričnega urbanega sistema vključena glede na njihovo vlogo in položaj v prostoru ob izpolnjevanju ciljnih meril - te dosegajo sama ali s funkcijskim povezovanjem in dopolnjevanjem v okviru širših mestnih območij (ŠMO).

SREDIŠČE PRVE RAVNI

Po klasifikaciji SPRS2050 na Koroškem ni središča prve ravni.

SREDIŠČE DRUGE RAVNI – Slovenj Gradec

Slovenj Gradec je edino središče druge ravni v Koroški razvojni regiji. Deluje kot sodno in zdravstveno središče regije. Obenem zaradi geografske lege, bogate kulturne dediščine in vloge upravnega, kulturnega, in gospodarskega središča deluje kot središče Mislinjske doline.

SREDIŠČA TRETJE RAVNI – Dravograd in Ravne na Koroškem

Ravne na Koroškem so gospodarsko, kulturno in izobraževalno središče Mežiške doline. Skupaj s Prevaljami tvorijo somestje in se dopolnjujejo s storitvami.

Dravograd ima zaradi svoje geografske lege v stičišču treh dolin in neposredne bližine avstrijske meje vlogo pomembnega prometnega vozlišča.

SREDIŠČA ČETRTE RAVNI – Radlje ob Dravi

Radlje ob Dravi delujejo kot upravno, zdravstveno in gospodarsko središče Dravske doline.

SPRS2050 pa dodatno navaja, da se lahko v RPP po dogovoru med občinami in državo opredelijo še druga naselja pomembna za razvoj regij glede na razvojne cilje regije, opredeljena prednostna območja za razvoj posameznih dejavnosti ter glede na predlog zasnove omrežij družbene in gospodarske javne infrastrukture.

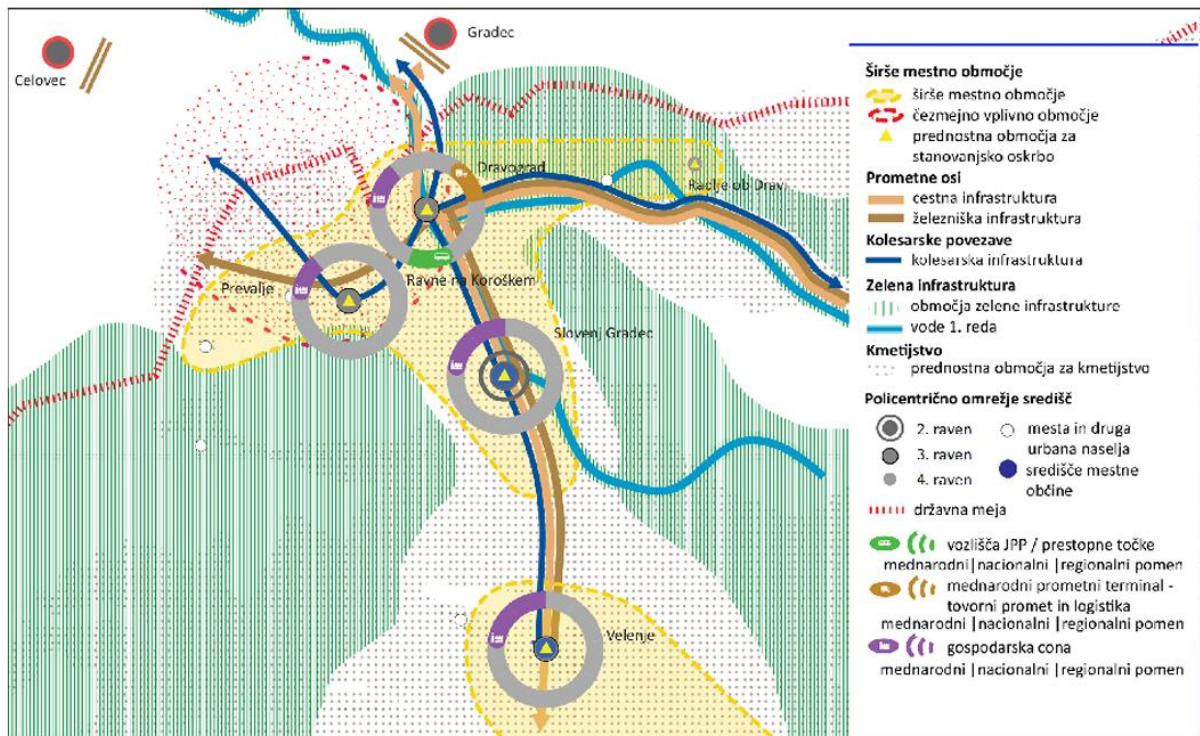
4.1.1 IZZIVI

IZZIV: Določitev naselij pomembnih za enakomernejši razvoj regije in njihovih območij za dolgoročni razvoj naselja

V RPP je pomembno prepoznati vlogo središč določenih v SPRS2050, kot tudi manjših središč s podeželskim zaledjem, ki prispevajo k policentričnemu razvoju. Vsa središčna naselja občin oz. občinska središča v Koroški razvojni regiji ne dosegajo vseh kriterijev po SPRS2050, so pa vendarle pomembna za zagotavljanje storitev splošnega pomena zaledju z razpršeno poselitvijo, za ohranjanje kulturne krajine in za poselitev obmejnega prostora Republike Slovenije. Ključna je policentričnost znotraj regije, brez pretirane koncentracije in enakomernejša razporeditev storitev družbene infrastrukture in gospodarstva. Potrebno je stalno naslavljanje komunikacije med urbanim in podeželjem; urbano se približuje kmečkemu/kmetijstvu in ne obratno. Določiti je potrebno tudi vlogo naselij v čezmejnem, meddržavnem prostoru, upoštevajoč demografske projekcije in migracijske trende ter stanje in potencial razvoja javnega stanovanjskega fonda v regiji.

4.2 ŠIRŠA MESTNA OBMOČJA (ŠMO)

Slovenj Gradec, Dravograd in Ravne na Koroškem s Prevaljami skupaj tvorijo koroško širše mestno območje, kot ga določa SPRS2050. ŠMO predstavlja koncentracijo gospodarskih dejavnosti v regiji. V ŠMO se zgoščajo institucije ali regijske izpostave s področja javne uprave, zdravstva, sodstva, finančnih, socialnih in izobraževalnih institucij. SPRS2050 v grafičnem prikazu vključuje v koroško ŠMO še Mežico in Radlje ob Dravi, v besedilnem delu pa ne.



Slika 2: Koroško ŠMO (Vir: SPRS2050)

4.2.1 IZZIVI

IZZIV: Določitev območja ŠMO na naselje natančno

Določitev vseh naselij in njihovih vlog je pogoj za nadaljnji razvoj ŠMO in razvoj regije. Poselitev, družbena infrastruktura in gospodarske dejavnosti se koncentrirajo znotraj ŠMO in delujejo na višji ravni. Znotraj ŠMO je potrebno zagotavljati pogoje za trajnostno mobilnost, predvsem z javnim potniškim prometom, kolesarskimi povezavami in parkirno politiko. ŠMO so območja intenzivnega funkcionalnega povezovanja. To pomeni reševanje skupnih razvojnih izzivov z okrepljenim sodelovanjem (občin, regionalnih deležnikov in države) ter usklajenim načrtovanjem in izvajanjem razvojnih projektov.

IZZIV: Krepitev urbanih središč in okrepljena vloga ŠMO

Vloga in pomen urbanih središč je pogojena s ponudbo delovnih mest in storitvami, ki jih urbana središča zagotavljajo za prebivalce (lokalno/regionalno). Morda bi bila smotrna okrepitev vloge ŠMO tudi v smislu dejanskega okrepljenega sodelovanja občin ter dopolnjevanja (in ne tekmovanja) - razdelitev nalog med občinami (usmeritev in specializacija).

4.3 ZASNOVA OMREŽIJ DRUŽBENE INFRASTRUKTURE

Pri zagotavljanju dostopnosti do družbene infrastrukture je pomembna dostopnost do družbene infrastrukture za vse prebivalce regije – bodisi z geografsko bližino infrastrukture (načrtovanje prostorskih ureditev, ki omogočajo dostopnost s hojo ali kolesom) ali z zagotavljanjem prometne dostopnosti do te infrastrukture. Slovenj Gradec deluje kot glavo sodno in zdravstveno središče, del ostale družbene infrastrukture (npr. šolstvo) se zgošča znotraj ŠMO. Boljšo dostopnost do osnovnih storitev javne in gospodarske dejavnosti (osnovna šola, zdravstvena postaja, pošta, trgovina, krajevni urad, športna/kulturna/socialna infrastruktura) v razpršenem podeželju omogočajo manjša občinska središča.

Pri tem je potrebno upoštevati demografske spremembe in staranja prebivalstva v Koroški regiji. Potrebne bodo prilagoditve obstoječe infrastrukture, premišljen razvoj nove infrastrukture (npr. medgeneracijski centri), spodbujanje socialnih inovacij in solidarnosti. Kot tudi zagotavljanje prometne dostopnosti za uporabnike (npr. uvajanje prevozov na klic kot del JPP, vključno z integracijo in optimizacijo prostovoljnih prevozov starejših; uvajanje načela storitev do uporabnika in ne uporabnik do storitve – npr. mobilna zdravstvena oskrba).

Zdravstveni in življenjski kazalniki v tej regiji kažejo na znatne možnosti za izboljšave na področju zdravega življenjskega sloga. Delež otrok, starih od 6 do 15 let, s prekomerno telesno maso znaša 10,2 %, medtem ko kar 14,5 % otrok izkazuje nizek telesni fitness. Zdravstveni izzivi se nadaljujejo tudi v odrasli dobi, saj ima 58,6 % odraslih prekomerno telesno maso. 61,9 % odraslih pa se prehranjuje nezdravo, kar predstavlja najvišji delež nezdrave prehrane v državi. Z močnimi storitvami na področju športa, rekreacije in duševnega zdravja, kot tudi z izboljšanjem infrastrukture javnega transporta, hodljivosti okolja in skupnostnih prostorov (inkluzija najranljivejših) se ponuja priložnost za dodatno spodbujanje zdravja. Naložbe v javne storitve lahko izboljšajo splošno kakovost življenja v regiji.

4.3.1 IZZIVI

IZZIV: Ustrezna opremljenost z javnimi storitvami

Potrebno je nameniti posebno pozornost dostopnosti do javnih storitev na prometno odmaknjenem hribovitem podežlju, kjer igrajo ključno vlogo regijsko pomembna središča. Ta delujejo kot oskrbna središča za podeželsko zaledje, zato je smotno, da so opremljena z osnovno družbeno infrastrukturo in se zagotavlja dostopnost uporabnikom do druge družbene infrastrukture v regiji. Pomembna je digitalizacija javnih storitev, pri čemer je ključno preprečevanje digitalne izključenosti uporabnikov z zagotavljanjem ustreznih ter sodobnih komunikacijskih infrastruktur za celotno regijo.

IZZIV: Določitev regijsko pomembne družbene infrastrukture

Zagotavljanje nekaterih vrst družbene infrastrukture (npr. kulturni domovi, športna infrastruktura, ustrezno umeščene in opremljene zelene površine za spodbujanje telesne dejavnosti) je v celoti domena občin. Slednje želijo zagotavljati čim boljše dostopnost do te infrastrukture za svoje občane. Vendar bi bilo, zaradi geografske bližine smiselno razmisliti, kako se naj tovrstna infrastruktura, njena ponudba in upravljanje dopolnjuje na regijskem nivoju ter se izogiba podvajanju. Potrebno je obravnavati vrsto in namen infrastrukture posamezno, npr. pri usmerjenem športu je smotrna prostorska koncentracija in specializacija, pri športu kot rekreaciji pa je potrebno zagotavljati dostopnost za vse prebivalce. Še posebej pomembno je zagotavljanje čim več možnosti za rekreacijo v bližini doma, tudi v naravnem okolju, kot tudi zagotavljanje urejenega dostopa (npr. z aktivno mobilnostjo) do naravnega okolja.

4.3.2 MANJKAJOČE STROKOVNE PODLAGE

Za uspešno pripravo regionalnega prostorskega plana bi potrebovali naslednje strokovne podlage:

- Strokovna podlaga za uvedbo prevozov na klic na redkeje poseljenih območjih kot del sistema javnega potniškega prometa ter na zavarovanih ali turističnih območjih.

4.4 ZASNOVA OMREŽIJ GOSPODARSKE JAVNE INFRASTRUKTURE

Koroška regija je bogata z vodo. Zaradi številnih vodnih virov in razpršene poselitve je v regiji še vedno več majhnih vodooskrbnih sistemov in številni sistemi, ki z vodo oskrbuje posamezna gospodinjstva. Ker vodni viri niso enakomerno razporejeni, se posamezne občine oskrbujejo s pitno vodo iz vodnih virov v drugih občinah. V Dravski dolini so občine vzpostavile enoten vodovodni sistem kjer je to možno in s tem zagotovile stabilnost oskrbe s pitno vodo.

Vsa večja naselja v regiji imajo zagotovljeno čiščenje komunalne odpadne vode preko posameznih kanalizacijskih sistemov s čistilnimi napravami. Nekatere občine imajo skupen kanalizacijski sistem.

Oskrba z električno energijo v regiji se izvaja prek prenosnega in distribucijskega sistema električne energije. Prek zahodnega dela regije poteka daljnovod 220 kV Podlog–Obersielach (povezava z avstrijskim prenosnim omrežjem). V Koroški regiji so pripravljene ali se pripravljajo državni prostorski načrti (DPN) za RTP Ravne, DPN za daljnovod RTP Ravne–RTP Mežica, RTP Mežica, DPN za vetrno elektrarno Ojstrica in DPN za park vetrnih elektrarn Paški Kozjak. Na nivoju države se je v projektu RES Slovenia izvedlo kartiranje območij s tehničnim potencialom za spodbujanje rabe obnovljivih virov električne energije (OVE) in karto ranljivosti biotske raznovrstnosti, kulturne

dediščine, voda in drugih varstvenih območij ter se opredelilo vprašanja, povezana z dolgoročno vzpostavitvijo elektroenergetske infrastrukture za OVE na identificiranih optimalnih območjih. Na reki Dravi se koristi potencial v štirih hidroelektrarnah, potencial rek Mislinje in Meže pa koristijo manjše hidroelektrarne.

Oskrba s plinom poteka preko prenosnega in distribucijskega sistema zemeljskega plina. Prenosni sistem pride iz smeri Velenja preko Mislinje in Slovenj Gradca naprej do Raven na Koroškem in Otiškega vrha. Distribucijski sistem poteka od Raven na Koroškem po Mežiški dolini do centra Črne na Koroškem ter po Dravski dolini skozi Dravograd do Mute. Uporaba zemeljskega plina v Sloveniji za priključevanje novih stavb je izključno odvisna od političnih odločitev v zvezi z rabo zemeljskega plina kot energenta za ogrevanje.

Oskrba s toploto iz distribucijskih sistemov poteka v Slovenj Gradcu in Ravnah na Koroškem. V Slovenj Gradcu uporabljajo od leta 2021 kot osnovni energent lesno biomaso (sekance). Sistem daljinskega ogrevanja na Ravnah je v skladu z Zakonom o učinkoviti rabi energije (ZURE, Ur. l. RS št. 158/20) energijsko učinkovit, saj na letnem nivoju zagotovi več kot polovico celotne distribuirane toplote v kombinaciji soproizvodnje z elektriko in odvečne toplote metalurških procesov v podjetju SIJ Metal Ravne.

Podrobnejša analiza stanja prometa v regiji kaže, da imajo občine v regiji več skupnih izzivov, ki so hkrati značilni tudi za druge občine v Sloveniji. To sta prevladujoča vloga motornega prometa in šibka razvitost sistema JPP. Regija je še vedno slabo povezana z drugimi predeli Slovenije. Obstoječe cestne povezave so ponekod dotrajane in preobremenjene, železniška povezava je vzpostavljena le v smeri vzhod–zahod, tj. z vzhodno Slovenijo in Republiko Avstrijo. Obstoječa železniška povezava je zastarela in s premajhno nosilnostjo glede na gospodarske potrebe regije. Bistvena sprememba na tem področju se obeta z izgradnjo hitre ceste, ki bo Koroško prek Velenja povezala z avtocesto A1 pri Šentrupertu. Poleg gradnje državne ceste od priključka Velenje-jug do priključka Slovenj Gradec-jug sta v pripravi DPN za državno cesto med priključkom Slovenj Gradec-jug in Dravogradom ter DPN za državno cesto med MMP Holmec in priključkom Otiški Vrh. Po dolgoletnih prizadevanjih se obetajo večje investicije tudi v dotrajano infrastrukturo koroške železniške proge Maribor–Prevalje–državna meja, ki je edina obstoječa železniška proga v regiji. V regiji se pojavljajo težnje po podaljšanju industrijskega tira iz poslovne cone v Otiškem Vrhu (Občina Dravograd) do poslovne cone v Pamečah (Mestna občina Slovenj Gradec), z možnostjo hkratne izvedbe za potniški promet ter nadaljevanje povezave od Slovenj Gradca do Velenja. Hkrati so občine v Labotski dolini v Avstriji pričele s pobudo za ponovno vzpostavitev opuščene železniške povezave Šentpavel/St. Paul in Lavantall–Labot/Lavamünd–Dravograd. Avtobusni promet v regiji je omejen na medregijski prevoz potnikov, mestnega prometa v regiji ni. Ponudba medkrajavnega avtobusnega prometa je glede na slovenske razmere razmeroma dobra na glavnih koridorjih po Dravski, Mežiški in Mislinjski dolini. Popolnoma brez povezav JPP so redkeje poseljeni hriboviti deli regije. Povezave JPP z drugimi regijami praviloma časovno in stroškovno niso konkurenčne osebnemu avtomobilu.

V regiji je zaznan razvoj kolesarskega prometa, ki je rezultat uspešnih predhodnih projektov občin, regije in države ter plod njihovega povezovanja.

Devet občin ima sprejete občinske celostne prometne strategije, kot edina razvojna regija v Slovenija ima Koroška pripravljeno tudi Celostno prometno strategijo Koroške regije.

V regiji je locirano eno letališče Slovenj Gradec, ki je s Sklepom o opredelitvi sistema javnih letališč (Ur. l. RS, št. 78/06) opredeljeno kot infrastrukturni objekt lokalnega pomena ter z namenom rabe kot civilno letališče. Po javno dostopnih informacijah letališče še nima izdelanega programa razvoja

letališča kot to določa Zakon o letalstvu (Ur. l. RS, št. 81/10 – uradno prečiščeno besedilo, 46/16, 47/19 in 18/23 – ZDU-10).

4.4.1 IZZIVI

IZZIV: Optimiziranje delovanja vodovodnih sistemov

Povezava vodovodnih sistemov v enoten sistem, kjer je to možno, saj se tako zmanjša nestabilnost oskrbe s pitno vodo v primerih onesnaženja virov pitne vode ali zagotavljanja pitne vode ob naravnih nesrečah.

IZZIV: Varovanje virov pitne vode

V regiji so izdana številna vodna dovoljenja vodnih virov za zajem vode za lastno oskrbo s pitno vodo ter za oskrbo s pitno vodo, ki se izvaja kot gospodarska javna služba, ki niso zavarovani z vodovarstvenimi območji in predpisanimi varstvenimi režimi v njih (bodisi z odlokom, uredbo ali drugimi veljavnimi dokumenti). Pred onesnaženjem je treba varovati vse vodne vire za oskrbo s pitno vodo (obstoječe, rezervne in predvidene).

IZZIV: Vzpostavitev regijskega energetskega koncepta

Načrtovanje in izvajanje energetske politike na regionalni ravni naj usklajuje lokalne energetske strategije ter podpira nacionalne cilje (predvsem skladnost s Celovitim nacionalnim energijskim in podnebnim načrtom RS (NEPN) ter bodočimi tematskimi akcijskimi programi (TAP) za OVE). Pri uresničevanju slednjih se pojavlja težava manjka vmesnega, strateškega prostorskega razmisleka. Povezovanje lokalnih energetskih konceptov v širšem prostoru regije bi lahko doprineslo k doseganju zanesljivejše, varne in konkurenčne oskrbe z energijo ter spodbujanju OVE ter zmanjšanju zaostanka za drugimi regiji na področju samooskrbe oz. energetske neodvisnosti.

IZZIV: Uskladitev in določitev prednostnih in potencialnih območij za razvoj obnovljivih virov energije (OVE)

Potrebno je preveriti razvojne možnosti v regiji za uvajanje OVE skladno s splošnimi smernicami za postopek priprave prostorskih aktov za področje proizvodnje energije iz OVE s poudarkom na energiji iz fotonapetostnih naprav in vetrnih proizvodnih naprav ter določitev prednostnih in potencialnih območij za razvoj OVE do 10 MW, ki niso zajeta v TAP NEPN in so relevantna za načrtovanje na regionalni ravni. Potrebno je tudi nasloviti uporabo biomase ter še neuporabljen potencial hidroelektrarn (na manjših vodotokih in s prečrpavanjem).

IZZIV: Zagotovitev digitalne povezljivosti ter dostopa do širokopasovnega omrežja

Za vzpostavitev policentričnosti je potrebno omogočiti vsem enak dostop do digitalne povezljivosti, ki je najpogosteje najcenejši/najučinkovitejši ukrep za zagotavljanje dostopnosti. Številna podeželska območja so prikrajšana za digitalno povezanost (brez optične povezave in brez mobilnega signala), kar pa vpliva na kakovost življenja in dela (študentje, delo od doma, dostop do digitalnih vsebin družbene infrastrukture). Operaterji imajo monopol pri odločanju, državni razpisi za odpravo belih lis pa niso optimalni. Kljub temu je potrebno zagotoviti popolno odpravo belih lis.

IZZIV: Celostno prometno načrtovanje

Za uspešno reševanje prometnih težav v naseljih je nujno regionalno sodelovanje, prav tako je poudarjena vloga države. Razvojna regija ima sprejeto Celostno prometno strategijo Koroške regije (RCPS). Gradnja in načrtovanje nove države ceste (3. razvojna os) ter skorajšnje odprtje hitre železniške povezave Koralm postavljata nove priložnosti (boljša prometna dostopnost do ter iz regije) in hkrati nevarnosti; le nova prometna infrastruktura brez ostalih ukrepov celovitejšega regionalnega razvoja, lahko že srednjeročno izniči priložnosti in pospeši proces izseljevanja. Na

urbanih delih regije, še posebej v širšem mestnem območju je potrebno intenzivneje načrtovati ukrepe za spodbujanje aktivne mobilnosti (hoja, kolesarjenje, JPP, umirjanje prometa) ter uvedbo skupne parkirne politike. Na hribovitem delu regije je še vedno potrebno načrtovati ukrepe za zagotavljanje osnovne dostopnosti (prometne dostopnosti, dostopnosti do storitev, digitalna dostopnost). Zasleduje se razvoj učinkovitega sistema javnega prevoza z upoštevanjem lokalnih prednosti in nadgrajevanjem obstoječe ponudbe, z razvojem sistema podporne infrastrukture in storitev ter prilagajanje sistema ogroženim skupinam prebivalcev. S povezovanjem prometnega in prostorskega načrtovanja se načrtuje izvajanje ukrepov za neodvisnost prebivalcev od osebnega avtomobila.

IZZIV: Umeščanje multimodalnih prestopnih točk

Potrebno je načrtovanje ključnih multimodalnih prestopnih točk v regiji (npr. Dravograd kot prometno vozlišče; ob 3. razvojni osi za spodbujanje sopotništva – npr. v Slovenj Gradcu; na turističnih območjih; povezava kolo – vlak, kolo - avtobus), ki omogočajo in spodbujajo uporabo različnih prometnih sredstev.

IZZIV: Razvijanje koridorjev rek kot zelenih koridorjev/infrastrukture

Uporabiti potencial obrečnih prostorov, predvsem reke Drave, kot zelenih koridorjev, tudi za rekreacijo/šport in turizem, v skladu z nacionalnimi usmeritvami za načrtovanje zelenih površin.

IZZIV: Določiti pomen športnega letališča Slovenj Gradec (funkcija v nacionalnem smislu in navezava na prometni sistem regije)

Letališče še nima izdelanega programa razvoj letališča kot to določa zakonodaja.

IZZIV: Povečanje odpornosti omrežij gospodarske javnega infrastrukture pred naravnimi nesrečami in vplivi podnebnih sprememb

Vodna ujma 2023 je nakazala dovzetnost znatnega dela površja regije za škodne vplive visokih voda ter delovanja pobočnih procesov (erozija, plazovi).

4.4.2 MANJKAJOČE STROKOVNE PODLAGE

Za uspešno pripravo regionalnega prostorskega plana bi potrebovali naslednje strokovne podlage:

- Regijski energetskega koncept;
- Strokovna podlaga za zagotavljanje ustavne pravice do digitalne povezljivosti ter dostopa do širokopasovnega omrežja;
- Umestitev manjkajočih odsekov 3. razvojne osi (nove državne ceste);
- Študija prometne povezljivosti regije z Republiko Avstrijo;
- Strokovna podlaga umestitve železniškega tira Otiški vrh–Slovenj Gradec oz. nove trase železniške povezave (Volšperk/Wolfsberg)državna meja–Dravograd–Slovenj Gradec–Velenje;
- Strokovne podlage za razvoj reke Drave kot zelenega koridorja/infrastrukture (večnamenskost, revitalizacija brežin, zagotavljanje poplavne varnosti, zagotavljanje plovnosti po reki Dravi ipd.);
- Strokovna podlaga načrta razvoja letališča Slovenj Gradec (pomen, funkcija v nacionalnem smislu, navezava na prometni sistem regije, vloga letališča v izrednih razmerah).

4.5 ZASNOVA STANOVANJSKIH OBMOČIJ

Poselitev v Koroški razvojni regiji je zgoščena v dolinah, za regijo pa je značilna tudi tradicionalna razpršena poselitev na hribovitem delu regije (celki). Gosteje poseljena območja so Ravne na Koroškem s Prevaljami in Slovenj Gradec.

Število prebivalcev v regiji upada, populacija se stara. Demografske projekcije v okviru študije kakovosti življenja v Alpah (ESPON Quality of Life (QoL) in the Alpine Convention Space) nakazuje na možnost zmanjšanja prebivalstva v regiji do 10 % do leta 2030, podobna ocena velja tudi za območje južne Dežele Koroške v Avstriji. Celovita demografska projekcija za podeželska in urbana območja (ZRC SAZU, 2019) nakazuje celo, da bo število prebivalcev v regiji med letoma 2018 in 2038 upadlo za 15%. Naravni prirast prebivalstva v regiji je negativen, leta 2023 je bil nižji le še v Pomurski regiji. Selitveni prirast iz drugih regij ali držav je v Koroški regiji med najnižjimi v Sloveniji. Vendar so znotraj regije razlike in nekateri deli regije so bolj privlačni za priseljevanje kot drugi.

Stanovanjsko problematiko v regiji zelo občutijo mladi. V regiji močno primanjkuje stanovanj (lastniških in najemnih), kar generira visoke cene stanovanj, ki so na voljo. Reševanje stanovanjskega problema dodatno otežuje dejstvo, da se prenekateri nepremičnine kupujejo kot naložbe. Na drugi strani je zaznati problem predimenzioniranih stanovanj (predvsem individualnih hiš s starejšimi prebivalci).

4.5.1 IZZIVI

IZZIV: Ohranjanje poseljenosti na podeželju¹

Ohranjanje poseljenosti podeželja, predvsem hribovitega, je ključno za ohranitev kulturne krajine, zagotavljanja prehranske varnosti ter strateške poseljenosti obmejnega prostora Republike Slovenije. Smotrnost ohranjanja poselitve podeželja se ne sme ocenjevati le skozi ekonomske vidike. Na ohranjanje poseljenosti podeželja močno vpliva zagotavljanje dostopnosti (prometne, digitalne in storitvene) ter krepitev gospodarstva in turizma (omogočanje novih oblik gradenj, npr. glamping). Potrebna bi bila tudi večja fleksibilnost pri zagotavljanju ohranjanja poseljenosti kmečkih gospodarstev z več generacijami ter s tem povezanim potrebami po bivanjskih objektih in stavbnih zemljiščih. Skladno s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije 2050 se na podeželju zagotavlja zadostno število stanovanj s prenovo razvrednotenih območij, zgoščanjem obstoječih naselij ali prenovo slabše izkoriščenih stanovanjskih območij.

IZZIV: Zagotavljanje dostopnih stanovanj in storitev za mlade

Za reševanje (prvega) stanovanjskega problema je pomembno zagotavljanje kakovostnih in dostopnih stanovanj v kvalitetnem življenjskem okolju z dostopom do družbene infrastrukture, vključno s prostori za druženje, ki olajšajo usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Pri umeščanju novih objektov je potrebno zasledovati koncept dobre dostopnosti z aktivno mobilnostjo. V RPP je potrebno konkretnije opredeliti lokacije planiranih in aktualnih projektov, ki vplivajo na umeščanje stanovanjske gradnje na splošno, predvsem pa javne stanovanjske gradnje. Pomembno je, da se stanovanjska gradnja usklajuje z drugimi ključnimi razvojnimi projekti in centri, ki so odločilni za prihodnji razvoj regije.

¹ V RPP bo potrebno uskladiti nasprotujoče si prioritete umeščanja stanovanjske gradnje. Ministrstvo za solidarno prihodnost zasleduje razvojni cilj zgoščevanja poselitve in umeščanja javne stanovanjske gradnje v regijska središča in naselja do 4. ravni.

IZZIV: Povečane potrebe po stanovanjskih prilagoditvah in storitvah za starejše

Večanje deleža starejših poraja nove potrebe po prilagoditvah na področju bivanja. Pri tem je izrazita povezanost z dostopnostjo do družbene infrastrukture (npr. medgeneracijski centri, domovi za starejše, varovana stanovanja).

IZZIV: Zagotovitev začasnih bivalnih enot za ranljive skupine in ob izrednih dogodkih

Zaznana je potrebo po zagotavljanju začasnih bivalnih enot za primere, ko to so:

- ranljive skupine (brezdomci, deložirane družine, ljudje s posebnimi potrebami), z namenom omogočanja priprave na bivanje v ustrežnejših namestitvah;
- ob izrednih dogodkih (npr. naravnih nesrečah).

Pri tem je potrebno upoštevati policentrični razvoj in vključevanje v okolico.

IZZIV: Povečanje odpornosti stanovanjskega fonda ter naselij pred naravnimi nesrečami in vplivi podnebnih sprememb

Vodna ujma 2023 je nakazala dovzetnost dela pozidanih in za pozidavo namenjenih zemljišč za škodne vplive visokih voda ter delovanja pobočnih procesov (erozija, plazljivost). Hkrati je v urbanih središčih pričakovati povečan vpliv toplotnih otokov zaradi vse višjih maksimalnih poletnih temperatur zraka. Pri umestitvah novih prostorskih ureditev bo potrebno upoštevati vplive podnebnih sprememb, obstoječe ureditve pa je potrebno ustrezno zaščititi.

IZZIV: Omejevanje oglaševanja izven naselij

Stihija oglaševanja in vizualnega onesnaževanja (npr. na velikih oglasnih panojih) je še posebej problematična v dnu dolin, kjer se zgoščajo glavne prometnice.

4.5.2 MANJKAJOČE STROKOVNE PODLAGE

Za uspešno pripravo regionalnega prostorskega plana bi potrebovali naslednje strokovne podlage:

- Strokovna podlaga za poselitev (vloga naselij v čezmejnem prostoru upoštevajoč demografske projekcije in migracijske trende; stanje in potencial razvoja javnega stanovanjskega fonda v regiji).

4.6 PREDNOSTNA OBMOČJA ZA RAZVOJ POSAMEZNIH DEJAVNOSTI, KI SO POMEMBNE ZA REGIJO

Racionalna raba prostora narekuje prednostno rabo funkcionalno razvrednotenih območij (FRO), ki so na Koroškem locirane predvsem v dnu dolin. Število FRO na Koroškem se je v zadnjih letih povečalo.

Evidenca poslovnih con nakazuje, da v Koroški razvojni regiji skupaj obsegajo okoli 365 ha v enajstih občinah. Največje cone so v Dravogradu, Ravnah na Koroškem skupaj s Prevaljami in Slovenj Gradcu. Povprečna zasedenost con je 77%, povsem nezasedene so v občinah Mislinja, Radlje ob Dravi in Podvelka. V Slovenj Gradcu je planirana nova poslovna cona Pameče 3.

V regiji se razvija turizem, v znatni meri glede na naravne danosti (doživljajski, športni turizem), vzpostavljeno infrastrukturo (predvsem športno) ter v povezavi s kulturnimi dogajanji. Poleg večjih in bolj uveljavljenih turističnih ponudnikov ter tradicionalne ponudbe turizma na kmetijah, je zaznati porast ponudbe prenočitvenih kapacitet z oddajo preko spletnih platform. Ponudba

zimskega turizma se koncentrira na Pohorju, gorsko-kolesarskega v Mežiški dolini, trekking kolesarjenja na kolesarskih poteh v rečnih dolinah (Štekna, Dravska kolesarska pot) ter kulturnega turizma v ŠMO s poudarkom v mestu Slovenj Gradec.

Skoraj vse kmetijske površine v regiji spadajo v območje z omejenimi dejavniki za pridelavo (OMD). Med ključnimi izzivi so visoki stroški opreme za delo v območjih OMD oz. hribovsko gorskih območjih (HGO). Prav tako pa je za prihodnost dejavnosti problem zagotavljanja naslednikov, saj se mladi odločajo za druge poklice in se odseljujejo. Trenutno je v Sloveniji za pridelavo hrane namenjeno povprečno 800 m²/prebivalca zemljišč, na Koroška pa 400 m²/prebivalca. Najboljša kmetijska zemljišča na Koroškem se nahajajo v Dravski in Mislinjski dolini, v manjši meri tudi v Mežiški dolini. V želji po gospodarskem razvoju so ravno ta zemljišča najbolj privlačna za druge dejavnosti.

4.6.1 IZZIVI

IZZIV: Revitalizacija in raba površin funkcionalno razvrednotenih območij (FRO)

FRO predstavljajo potencial za razvoj okoljsko in socialno odgovornih projektov/investicij. Pred novogradnjami je potrebno dati prednost prenovi in spremembi rabe FRO. Potrebno pa je tudi preprečevanje namernega razvrednotenja. Oživitve praznih in opuščanih objektov v naseljih lahko pripomore pri stanovanjski problematiki mladih.

IZZIV: Določitev regijsko pomembnih gospodarskih con in usmeritev njihovega nadaljnega razvoja

Razdrobljenost prostora med lokalne skupnosti ter njihovo tekmovanje za zagotavljanje delovnih mest je doprineslo k pozidavi obvodnega prostora ozkih rečnih dolin, največkrat tudi na račun kmetijskih zemljišč.

IZZIV: Določitev razvitosti obstoječe turistične in rekreacijske infrastrukture, njenih razvojnih možnosti v spremenljivih podnebnih razmerah ter ob upoštevanju nosilne kapaciteta okolja

Nakazuje se potreba po določitvi vrst turizma, vrst prenočitev, razmestitev objektov za turizem in druge vsebine ter ocena njihovega razvojnega potenciala. Upoštevati je potrebno, da v regiji narašča ponudba in povpraševanje pri športih na prostem. Dodatno je smotrno upoštevati spremenljive podnebne razmere, ki lahko močno vplivajo na razvoj turizma (npr. nadaljnji potencial in omejitve razvoja zimskega turizma). Pomembno je upoštevati tudi nosilne kapacitete ter obremenitve posameznih delov naravnega okolja, ki izhajajo iz turističnega obiskovanja in športnih dejavnosti - prekomerna obremenitev lahko negativno vpliva na ohranjanje naravnih virov in ekosistemov.

IZZIV: Uskladitev razvoja kmetijstva s prednostnimi območji za kmetijstvo

Razvoj kmetijstva ter spodbujanje različnih vrst kmetijskih panog je smotrno uskladiti s prednostnimi območji za kmetijstvo. RPP naj opredeli in naslovi smeri ukrepov, ki bodo na ta izziv odgovorili. Pomemben del tega razvoja je tudi zagotavljanje kmetijskih zemljišč s krčivami gozdov kjer se pričakuje, da so pobude lastnikov zemljišč podkrepjene s strokovnimi izhodišči kmetijske stroke – npr. upravičenost krčitev z vidika kmetijstva oz. ali imata npr. krčitev v pašnik ali krčitev za intenzivno pridelavo zelenjave enako težo. Hkrati naj RRP naslovi smeri ukrepov za zmanjševanje trenda izgube kmetijskih zemljišč ter način implementacije zakonskih norm glede trajno varovanih kmetijskih zemljišč.

IZZIV: Vzpostavitev sistema »pridelava-predelava-skladiščenje-distribucija« regionalno pridelane hrane

Kmetijstvo postaja eden izmed ključnih izzivov v vseh regijah v Sloveniji, saj se zaradi podnebnih sprememb in pritiskov na kmetijski prostor, kmetijska proizvodnja sooča z velikimi težavami. RRP naj poskuša nasloviti smeri ukrepanja za vzpostavitev sistema »pridelava-predelava-skladiščenje-distribucija« regionalno pridelane hrane.

4.6.2 MANJKAJOČE STROKOVNE PODLAGE

Ocenjujemo, da bi za pripravo regionalnega prostorskega plana bilo potrebno zagotoviti še naslednje strokovne podlage:

- Strokovna podlaga za določitev regijsko pomembnih gospodarskih con in usmeritev njihovega nadaljnjega razvoja;
- Strategija gospodarstva;
- Strokovne podlage za določitev razvitosti obstoječe turistične in rekreacijske infrastrukture ter njenih razvojnih možnosti v spremenljivih podnebnih razmerah (npr. nadaljnji razvoj in omejitve zimskega turizma), vključno z nosilno kapaciteto posameznih okolij;
- Študija razvoja športov na prostem v naravnem okolju regije (enoslednice za gorsko kolesarjenje, poligoni za vožnjo z motornimi vozili ipd.);
- Strokovne podlage za usmeritve razvoja kmetijskih gospodarstev (vključno s trajno varovanimi zemljišči).

4.7 ZASNOVA ZELENEGA SISTEMA REGIJE

Zeleni sistem regije obsegajo javne in druge zelene površine v urbanih središčih, obvodna območja ob rekah Drave, Meže in Mislinje s pritoki, kmetijska zemljišča v dolinah in gozdove, ki prehajajo v hribovito podeželsko zaledje s kulturno krajino, celki in manjšimi naselji. Pretežni del regije je hribovit, z ozkimi dolinami z vmesnimi razširitvami ter dvema kotlinama v Mislinjski dolini ter v okolici Radlj ob Dravi v Dravski dolini. Zelene površine so bolj dostopne od športnih površin, primernejše tudi za bolj ranljive skupine prebivalstva ter omogočajo telesne dejavnosti za zdravje.

Koroška je gozdnata regija. V 70% jo pokriva gozd, ki zagotavlja okoli 0,5 milijona m³/leto poseka. Za regijo je značilen povečan izvoz surovine. Evidentirana območja Natura 2000 zajemajo slabo tretjino gozdnega prostora regije in nekaj več kot 3 % vseh Natura 2000 območij v državi. V regiji je 6 gozdnih rezervatov, en krajinski ter en regijski park. Zlasti v višjih predelih prihaja do zaraščanja površin. Gozd ima poleg ekonomske (pretežno lesno proizvodne) ter ekološke funkcije (ohranjanja biotske raznovrstnosti) tudi socialno funkcijo (prosti čas, turizem). Gozdovi v Koroški regiji so močno prepredeni z vlakami in gozdnimi cestami, ki imajo ponekod dvojno vlogo, saj omogočajo gospodarjenje z gozdovi in gozdno proizvodnjo ter hkrati omogočajo dostop do zaselkov in celkov. Obenem se jih uporablja tudi za rekreacijske dejavnosti. V regiji (še) ni razglašanih gozdov s posebnim pomenom v bližini urbanih središč (t. i. primernih gozdov), so pa ti še posebej pomembni kot zelene površine za prebivalce (dvig kvalitete življenja z zagotavljanjem možnosti za različne oblike preživljanja prostega časa v gozdu, kot npr. športi na prostem).

Vodna ujma v jeseni 2023 je nakazala potrebo po okrepljenem medsektorskem sodelovanju, predvsem pri zagotavljanju sečnega reda ter ustreznega čiščenja zgornjih povirij hudournikov.

Na šibko medsektorsko sodelovanje nakazuje tudi problematika voženj z motornimi vozili v naravnem okolju. Nekateri deli regije so izrazito obremenjeni z nelegalnimi vožnjami z motornimi vozili v naravnem okolju (Pohorje, Smrekovško pogorje).

4.7.1 IZZIVI

IZZIV: Preprečevanje zaraščanja v gorski gozdnati in gozdni krajini

Prizadeva se za ohranjanje večjih strnjениh površin gozdov, med njimi pa vzdrževanje gorskih travnikov in drugih gozdnih enklav (vršni deli Uršlje gore, Pece, Pohorje, Smrekovca, Košenjaka). Težavo predstavljajo tudi opuščanje kmetij, ki se spreminjajo v občasne nastanitvene objekte (vikende). Drug vidik pa je, da se zaraščajo kmetijske površine, kjer ni možna strojna obdelava in se jih lahko nadomesti s površinami, kjer je strojna obdelava mogoča (višinsko zaraščanje, ravninska obdelava).

IZZIV: Nadomestne površine in prilagoditveni ukrepi pri posegih v gozd

Krčenje gozdov in drugi posegi v gozd (za potrebe npr. infrastrukture, energetike) so dopustni na območjih, kjer ne vplivajo bistveno na okrnjenje ekoloških funkcij gozdov. Z zagotavljanjem dinamičnega ravnovesja lahko nadomestimo krčenje gozda na ravnini s površinami v hribovitih predelih. Poudarek je na preprečevanju zmanjševanja gozdnatosti v regiji.

IZZIV: Ohranjanje večnamenske vloge gozdov in usklajevanje rabe med različnimi deležniki

V bližini urbanih središč in turističnih območjih se nakazuje potreba po zagotavljanju ustreznih infrastrukture (poti) za športe na prostem (npr. gorsko kolesarjenje). Pri tem je potrebno najti ravnovesje med številnimi interesi (lastnikov, obiskovalcev, varstva narave, lovstva idr.), ob upoštevanju nosilnih kapacitet okolja.

IZZIV: Zasnova zelenega sistema regije

V zasnovi zelenega sistema regije se preveri ekološke, funkcionalne in morfološke vidike javnih in drugih zelenih površin v naseljih in med njimi. Pri tem je potreben nabor/kataster zelenih površin. Potrebna je opredelitev območij zelenih koridorjev in ohranjanje biotske raznovrstnosti z vzpostavitvijo večnamenskih zelenih sistemov.

IZZIV: Upravljanje z vodotoki na porečjih rek Meže, Mislinje in Drave

Vodna ujma v jeseni 2023 je nakazala potrebo po okrepljenem medsektorskem sodelovanju ter lokalno/regionalno/državnem sodelovanju vseh relevantnih institucij (npr. problem zagotavljanja gozdnega reda, čiščenje hudournikov, zaščitni objekti, ...). V pripravi so sistemsko povezani ukrepi za zmanjševanje poplavne in erozijske ogroženosti porečij Meže in Mislinje. Smiselno je upoštevati tudi porečje reke Drave. Pri tem je potrebno v največji možni meri upoštevati na naravi temelječe rešitve. V Koroški razvojni regiji je dovolj vode in je smotrno uporabljati njen naravni potencial. Pri tem pa je potrebno poskrbeti, da ne pride do poslabšanja vodnih virov.

4.7.2 MANJKAJOČE STROKOVNE PODLAGE

Za uspešno pripravo regionalnega prostorskega plana bi potrebovali naslednje strokovne podlage:

- Hidrološko hidravlična študija celotnega porečja reke Drave (vključno s celotnim porečjem rek Meže, Mislinje (vključno s Suhodolnico in Homšnico) ter Pake);
- Strokovna podlaga s kartami erozijskih in plazljivih območij v ustrezni prostorski natančnosti;
- Krajinska zasnova Regijskega parka Pohorje.

4.8 POVEZAVE S SOSEDNJIMI OBMOČJI

Koroška razvojna regija je obmejna regija. Enajst občin se uvršča med obmejna problemska območja. Sedem občin meji na Republiko Avstrijo (Deželi Koroška in Štajerska), pet občin meji na drugo razvojno regijo v Sloveniji (Podravska in/ali Savinjska razvojna regija). Preko razvojnih koridorjev in vstopnih točk se regija povezuje v prostor izven svojih meja ter vključuje v medregionalne in čezmejne povezave.

Povezljivost Koroške razvojne regije s sosednjimi regijami se kaže predvsem na področju prometa, energetske in ekološke povezljivosti, varstva okolja, (trajnostnega) turizma ter odpornosti na podnebne spremembe. Na odmaknjenih področjih regije ter s tem Republike Slovenije, si je smotrno prizadevati za ohranjanje identitete ter spodbujati vitalnost z ukrepi spodbujanja ustvarjanja (ali ohranjanja) delovnih mest ter poselitve, tudi s podporami za čezmejno povezovanje (npr. na področju trajnostne mobilnosti, izboljšanju dostopa do storitev in turizma).

Skupne prostorske ureditve s sosednjimi regijami (obstoječe ali pobuda)		
Sosednja regija	Področje povezovanja	Skupna prostorska ureditev
Savinjska razvojna regija	Gospodarska javna infrastruktura	Umestitev 3. razvojne osi sever; Pobuda za umestitev železniške povezave Dravograd–Slovenj Gradec–Velenje
	Varstvo narave	Regijski park Pohorje
Podravska razvojna regija	Gospodarska javna infrastruktura	JPP (železniška povezava Maribor–Prevalje–državna meja)
	Varstvo narave	Regijski park Pohorje
Dežela Koroška (Republika Avstrija)	Gospodarska javna infrastruktura	JPP (železniška povezava Maribor–Prevalje–državna meja; avtobusna povezava Velenje–Labot/Lavamünd »Štrekna bus«; pobuda za vzpostavitev opuščene železniške povezave Šentpavel/St. Paul in Lavantall–Labot/Lavamünd–Dravograd) prehod 400 kV Podlog-Obersielach
	Varstvo narave	Geopark Karavanke
	Varstvo kulturne dediščine	Geopark Karavanke
	Varstvo okolja	Upravljanje prekomejnega podzemnega vodnega telesa Karavanke

4.8.1 IZZIVI

IZZIV: Usklajeno urejanje prostora na obmejnih območjih

Državno sektorsko ali občinsko načrtovanje se praviloma končata na (državni) meji. Vendar so obmejna območja dinamična, zato si je potrebno prizadevati za čezmejno dimenzijo razumevanja problemov ter načrtovanja ukrepov. Hkrati so to območja posebnega strateškega pomena Republike Slovenije.

5 Nacionalna izhodišča

Nacionalna izhodišča za pripravo RPP so razvojni dokumenti, ki jih je Republika Slovenija že sprejela. V njih so opredeljeni razvojni cilji, prioritete in usmeritve, ki veljajo tudi za regionalno raven. SPRS 2050 obravnava prostor na nivoju regije predvsem v:

- strateških usmeritvah prostorskega razvoja,
- usmeritvah za razvoj podeželja,
- načrtovanju zelene infrastrukture na regionalni in lokalni ravni,
- širših mestnih območjih.

6 Priprava RPP

6.1 Ključni izzivi

V spodnjem seznamu so povzeti že zgoraj opredeljeni izzivi in razporejeni v pet ključnih izzivov Koroške regije:

1. Povečanje dostopnosti in povezanosti regije navzven

- Celostno prometno načrtovanje
- Umeščanje multimodalnih prestopnih točk
- Razvijanje koridorjev rek kot zelenih koridorjev/infrastrukture
- Določiti pomen športnega letališča Slovenj Gradec (funkcija v nacionalnem smislu in navezava na prometni sistem regije)

2. Ohranjanje poseljenosti, vitalnosti in konkurenčnosti obmejne regije

- Ohranjanje poseljenosti na podeželju
- Preprečevanje zaraščanja v gorski gozdnati in gozdni krajini
- Zasnova zelenega sistema regije
- Vzpostavitev regijskega energetskega koncepta
- Uskladitev in določitev prednostnih in potencialnih območij za razvoj obnovljivih virov energije (OVE)

3. Zmanjšanje neenakosti in zagotavljanje dostojnega in kakovostnega življenja za vse prebivalce

- Ustrezna opremljenost z javnimi storitvami v celotni regiji
- Določitev regijsko pomembne družbene infrastrukture
- Optimiziranje delovanja vodovodnih sistemov
- Varovanje virov pitne vode
- Zagotovitev digitalne povezljivosti ter dostopa do širokopasovnega omrežja
- Revitalizacija in raba površin funkcionalno degradiranih območij (FRO)
- Zagotavljanje dostopnih stanovanj in storitev za mlade
- Povečane potrebe po stanovanjskih prilagoditvah in storitvah za starejše
- Zagotovitev začasnih bivalnih enot za ranljive skupine

4. Skladen prostorski razvoj in pozicioniranje regije v širšem prostoru

- Določitev naselij pomembnih za enakomernejši razvoj regije in njihovih območij za dolgoročni razvoj naselja
- Določitev območja ŠMO na naselje natančno
- Krepitev urbanih središč
- Omejevanje oglaševanja izven naselij
- Določitev regijsko pomembnih gospodarskih con in usmeritev njihovega nadaljnega razvoja
- Uskladitev razvoja kmetijstva s prednostnimi območji za kmetijstvo
- Nadomestne površine in prilagoditveni ukrepi pri posegih v gozd
- Usklajeno urejanje prostora na obmejnih območjih
- Ohranjanje večnamenske vloge gozdov in usklajevanje rabe med različnimi deležniki

5. Povečanje odpornosti regije pred naravnimi nesrečami zaradi podnebnih sprememb

- Upravljanje z vodotoki na porečjih rek Meže, Mislinje in Drave
- Ureditev in preprečevanje novih plazljivih in erozijskih območij
- Krajinska zasnova Regijskega parka Pohorje
- Določitev razvitosti obstoječe turistične in rekreacijske infrastrukture, njenih razvojnih možnosti v spremenljivih podnebnih razmerah ter ob upoštevanju nosilne kapaciteta okolja
- Povečanje odpornosti omrežij gospodarske javnega infrastrukture pred naravnimi nesrečami in vplivi podnebnih sprememb
- Povečanje odpornosti stanovanjskega fonda ter naselij pred naravnimi nesrečami in vplivi podnebnih sprememb
- Zagotavljanja bivanjskih enot za prebivalcev ob izrednih dogodkih

6.2 Razvojni cilji regije

Razvojni cilji regije so povzeti po Regionalnem razvojnem programu za Koroško razvojno regijo 2021–2027:

1. Zaustaviti trend zmanjševanja števila prebivalcev in odseljevanja mladih iz regije.
2. Povečati gospodarsko moč in konkurenčnost regije z dodajanjem vrednosti in prehodom na bolj trajnostno gospodarstvo.
3. Spodbuditi hitrejše okrevanje sektorjev, ki so bili prizadeti zaradi posledic epidemije Covid-19.
4. Spodbuditi razvoj in uporabo digitalnih rešitev za življenje, delo in poslovanje.
5. Dosegati visoko stopnjo zaposlenosti in razvijati trajnostna delovna mesta.
6. Vzpostaviti učinkovit ekosistem za podporo razvojni in inovacijski dejavnosti ter podjetništvu.
7. Povečati lokalno oskrbo s hrano.
8. Povečati dodano vrednost pri uporabi lokalnih surovin.
9. Izboljšati dostopnost in povezljivost regije (prometno, IKT) ter ustrezno oskrbo z električno energijo.
10. Zagotavljati skladen razvoj in visoko kakovost življenja v mestih in na podeželju.
11. Zagotavljati visoko stopnjo socialne povezanosti ter spodbujati zdrav in aktiven življenjski slog.

12. Spodbujati bolj trajnostne načine življenja, dela in mobilnosti.
13. Zagotavljati visoko kakovost okolja in ohranjati naravne vire.
14. Varovanje in izboljšanje stanja narave in kulturne dediščine ter njunega upravljanja.
15. Racionalno upravljati s prostorom.
16. Povečati odpornost regije na podnebne spremembe.
17. S krepitvijo mednarodnega sodelovanja povečevati vlogo in prepoznavnost v čezmejnem in širšem makroregionalnem prostoru.
18. Krepiti sposobnosti deležnikov v regiji za dobro upravljanje.

6.3 Vsebina RPP

RPP mora biti pripravljen v skladu z [Navodili za vsebino, obliko in način priprave regionalnega prostorskega plana](#) (Ministrstvo za naravne vire in prostor, 2023) ter [Tehničnimi pravili za pripravo prostorskih aktov v digitalni obliki](#) (Ministrstvo za naravne vire in prostor, december 2023). Vsebinski, procesni, finančni in časovni okvir priprave RPP je podrobneje opredeljen ZUreP-3 in v dokumentu [Priprava prve generacije Regionalnih prostorskih planov](#) (Ministrstvo za naravne vire in prostor, december 2023).

Vsebina RPP naj vsebuje:

- Cilje in prednostne naloge prostorskega razvoja regije;
- Usmeritve za prostorski razvoj regije;
- Zasnovo prostorskega razvoja regije;
- Spremljanje uspešnosti izvajanja regionalnega prostorskega plana.

Pri pripravi RPP se upoštevajo:

- Pravna, metodološka in teritorialna izhodišča;
- Vsebinska izhodišča iz hierarhično nadrejenih dokumentov;
- Analiza stanja in razvojnih potreb regije;
- Obstoječi in realno pričakovani konflikti rabe prostora.

V vsebini RPP se določi in podrobneje opiše:

- Analizo stanja s predstavitvijo glavnih razvojnih in varstvenih teženj;
- Ukrepe za izvajanje RPP;
- Sistem spremljanja stanja in vrednotenja prostorskega razvoja regije.

ZUreP-3 določa vsebino RPP

1. V regionalnem prostorskem planu se uskladijo in določijo:
 - cilji in prednostne naloge prostorskega razvoja;
 - mesta, druga urbana naselja in morebitna druga naselja, ki so pomembna za razvoj regije ter se jim določijo njihova vloga in okvirna območja za njihov dolgoročni razvoj;
 - širša mestna območja;
 - zasnova omrežij družbene infrastrukture;
 - zasnova omrežij gospodarske javne infrastrukture;
 - zasnova stanovanjskih območij;
 - prednostna območja za razvoj posameznih dejavnosti, pomembnih za regijo;
 - zasnova zelenega sistema regije;
 - povezave s sosednjimi območji.

2. Zasnove ureditev državnega pomena se uskladijo v RPP s predhodnim vrednotenjem in utemeljitvijo mogočih variant, opredelitvijo predlogov izvedljivih variant in usmeritvami za njihovo prostorsko načrtovanje.
3. V RPP se obvezno uskladijo in določijo zasnove prostorskih ureditev lokalnega pomena, ki segajo v območje več občin ali vplivajo na razvoj več občin. Med te spadajo zlasti:
 - prostorske ureditve, neposredno namenjene opravljanju lokalnih gospodarskih javnih služb s področja varstva okolja;
 - prednostna razvojna območja za stanovanjsko oskrbo;
 - prednostna območja za gospodarski razvoj, ki sama ali kot širitev obstoječih presegajo 10 ha uporabne površine (industrijska, obrtna, trgovska, poslovna, logistični centri);
 - večja nakupovalna središča, ki sama ali kot širitev obstoječih presegajo 5.000 m² bruto tlorisne površine;
 - infrastrukturna vozlišča in prostorske ureditve, namenjene urejanju skupnega javnega potniškega prometa;
 - območja za objekte pomembnejše družbene infrastrukture;
 - prednostna območja za razvoj turizma.

6.4 Oblika RPP

Regionalni prostorski plan je prostorski dokument, zato se vsebine prikazujejo tudi kartografsko. Ker se bodo regionalni prostorski plani izdelali za vseh 12 razvojnih regij, morajo biti vsi izdelani v enotnem merilu in z enakimi grafičnimi simboli. Grafični del predstavljajo:

- strateške karte v merilu 1:250.000, ki določajo dolgoročne cilje in usmeritve za prostorski razvoj regije ter opredeljujejo ključne izzive in priložnosti v državnem in čezmejnem kontekstu.
- Na karti v merilu 1:50.000 se prikaže osnovno namensko rabo prostora in posebej označena območja, ki jih je potrebno po ReSPRS50 določiti na regionalni ravni.

6.5 Postopek priprave RPP

Priprava in sprejetje RPP je določena v 78. členu ZUreP-3. Priprava bo potekala predvidoma v štirih fazah:

1. Priprava strokovnih podlag

- Izdelava obveznih strokovnih podlag za pripravo RPP
- pridobitev podatkov in že izdelanih strokovnih gradiv občin in ministrstev (veljavni prostorski akti, področne strategije, že izdelane strokovne podlage, podatki o prostorskih aktih in strokovnih podlaga v pripravi idr.).

2. Izdelava Izhodišč za pripravo RPP – do konca 2024

- Formalno se začne priprava RPP z izhodišči, kjer se država in vse občine v Koroški razvojni regiji po posvetovanju z javnostjo dogovorijo o okvirni vsebini RPP, postopku priprave, načinu sodelovanja z udeleženci pri urejanju prostora ter sosednjimi regijami.
- Izhodišča za RPP se objavijo v prostorskem informacijskem sistemu po potrditvi na Razvojnem svetu Koroške regije in Svetu Koroške regije.

3. Izdelava osnutka RPP – do konca 2025

- Osnutek RPP pripravi izdelovalec RPP, izbran z javnim naročilom. Osnutek RPP se pripravi na podlagi strokovnih podlag. Po potrditvi na Razvojnem svetu regije in Svetu regije se objavi v prostorskem informacijskem sistemu.
- Sočasno z izdelavo RPP poteka tudi izdelava Okoljskega poročila. Usklajen osnutek okoljskega poročila se posreduje ministrstvu, pristojnemu za celovito presojo vplivov na okolje.

4. Izdelava RPP – do konca 2026

- Javna razgrnitev RPP poteka v prostorskem informacijskem sistemu in na krajevno običajen način v posameznih občinah za najmanj 60 dni.
- Na podlagi pridobljenih predlogov in pripomb javnosti ter mnenj nosilcev urejanja prostora se pripravi predlog RPP.
- RPP sprejme Razvojni svet regije po potrditvi vlade in Sveta regije in se nato javno objavi v prostorskem informacijskem sistemu MNVP.



Slika 3: Časovnica priprave RPP (Vir: navodila za vsebino, obliko in način priprave regionalnega prostorskega plana, 2023)

6.6 Proces sodelovanja in vključevanja udeležencev pri urejanju prostora

Pri pripravi RPP bodo sodelovali vsi relevantni udeleženci pri urejanju prostora na nacionalni in lokalni ravni. Pri tem se želi uvesti participativni pristop, kjer bo aktivnejša vloga resorjev (ministrstva in državne javne službe) in drugih deležnikov, ki naj proaktivno sodelujejo v postopku priprave in soustvarjajo razvojne zgodbe.

Predvideni dogodki in aktivnosti v postopku priprave RPP (od širšega vključevanja vseh udeležencev do ožjega posvetovanja z izbranimi skupinami) odpirajo možnost za odprto razpravo, medsebojno soočenje in preveritev različnih vsebinskih izhodišč, predvsem pa pripravo vsebinsko usklajenega dokumenta, ki bo sprejet in podprt s strani vseh relevantnih in ključnih udeležencev.

Sladno z ZUreP-3 bodo v postopku priprave RPP sodelovali naslednji udeleženci pri urejanju prostora, vsak v okviru svojih pristojnosti:

- pripravljavec RPP,
- izdelovalec RPP,
- občine v posamezni razvojni regiji,
- resorji, ministrstva in državne javne službe,
- predstavniki sosednjih razvojnih regij in mejnih držav,
- lokalne gospodarske javne službe,
- predstavniki ključnih gospodarskih subjektov na območju razvojne regije,
- predstavniki nevladnih organizacij (kot predstavniki javnosti),
- organi odločanja v razvojni regiji: Svet regije in Razvojni svet regije,
- Ministrstvo za naravne vire in prostor, Direktorat za prostor in graditev,
- Komisija vlade za prostorski razvoj in Prostorski svet,
- Vlada Republike Slovenije.

6.7 Zagotovitev strokovnih podlag

Za pridobitev primerljivih RPP je Ministrstvo za naravne vire in prostor zagotovilo obvezne strokovne podlage za vse regije. Obvezne strokovne podlage po ZUreP-3 so:

- Analiza stanja v prostoru in razvojnih potreb;
- Usmeritve za razvoj poselitve, razvoj v krajini in razvoj gospodarske javne infrastrukture temelječe na analizi stanja v prostoru in razvojnih potreb;
- Urbanistična zasnova;
- Krajinska zasnova.

Pri pripravi RPP se bodo za posamezna vsebinska področja upoštevale strokovne podlage, gradiva in študije, s katerimi pripravljavec ali udeleženci že razpolagajo ali se jih bo izdelalo skladno z ZUreP-3.

V skladu z določili ZUreP-3 tudi nosilci urejanja prostora predložijo svoje razvojne in varstvene potrebe, ki se nanašajo na prostor in že izdelane strokovne podlage. Na prošnjo pripravljavca predložijo podrobnejše usmeritve, strokovne podlage in podatke, potrebne za pripravo RPP in načrtovanje konkretnih prostorskih ureditev.

6.8 Zagotovitev in uporaba ažurnih podatkov

Vsi podatki v zvezi s potekom postopka priprave RPP bodo javno objavljeni v prostorsko informacijskem sistemu, na portalu eProstor in preko spletnih strani pripravljavca RPP.

Podatki, na katerih temelji RPP, so vsaj:

1. Javne dostopne državne baze podatkov za prostorsko načrtovanje in varstvo okolja;
2. Podatki o prostorskih planskih aktih občin (veljavnih in v pripravi);
3. Podatki o državnih prostorskih načrtih (veljavni in v pripravi);
4. Podatki o sektorskih strateških planskih usmeritvah in potrebah.